

מה היא קבוצת מיקוד?

מאפיינים

- בקבוצת מיקוד ישתתפו בדרך כלל בין 6 ל-12 משתתפים.
- משך המפגש – בין 45 דקות לשעה ורבע

קבוצות מיקוד עובדות טוב במצבים האלה

- כשמבקשים ללמוד על דעות של אנשים במספר מוגבל של נושאים.
- כשרוצים להתייעץ עם מספר אנשים או ללמוד על עמדות שונות של אנשים שמעורבים בתוכנית התערבות כלשהי.
- כשרוצים להיעזר בקבוצה כדי לפתח רעיונות חדשים שלא יתהוו בראיונות אישיים או בשיטות מחקר אחרות.

קבוצות מיקוד עובדות פחות טוב במצבים האלה

- כשהנושא הנידון הוא רגיש, אישי או עלול להביך ולא להתאים לשיתוף קבוצתי.
- כאשר רוצים להתייעץ בהרבה מאוד נושאים ו/או לקבל מידע מקבוצה גדולה של אנשים.
- כשצריך לקבל נתונים תוך זמן קצר.

למה קבוצת מיקוד מתאימה להעברה בבתי ספר?

- היא יחסית פשוטה וזולה להפעלה.
- המשתתפים בדרך כלל נהנים ומרגישים מועצמים ושותפים בדיונים.
- תלמידים או אנשים עם לקות למידה שמתקשים למלא שאלונים כתובים באים לידי ביטוי בקבוצת מיקוד באופן מלא ושוויוני.
- מאפשרת לקבל מידע בזמן ממספר תלמידים או אנשים.
- מאפשרת מגע עם השטח והקשבה לתחושות, לשיעויות רצון ולאי-שיעויות רצון, לבעיות ולצרכים.

קבוצת מיקוד היא מתודה לראיון קבוצתי שממוקד בדרך כלל בנושא מסוים או במעט נושאים. דיון בקבוצת מיקוד יכול לספק מידע על הדעות, העמדות, התפיסות והתחושות של האנשים בקבוצה בנוגע לנושא. החוזקה העיקרית של קבוצת מיקוד היא באפשרות לברר את הסיבות לעמדות או לתפיסות שמבוטאות - ה"למה" שמאחורי התגובות. לכן, במקרים רבים, קבוצות מיקוד נערכות כתוספת לאיסוף נתונים בסקר. קבוצת מיקוד לא מתיימרת לייצג את האוכלוסייה, אלא משמשת מקור לרעיונות להסברים אפשריים לתופעות שנצפות. אפשר לקיים קבוצת מיקוד גם תלמידים, מורים, הורים, אנשי צוות נוספים ואחרים.

מה היא קבוצת מיקוד?

קבוצת מיקוד בחמישה שלבים

שלב 1 – כתיבת תמליל הפגישה והשאלות

- חשוב לכתוב תמליל פגישה מראש לפי המבנה שמוצג במתווים למפגשים.
- השאלות יאורגנו משאלות כלליות יותר לשאלות ספציפיות יותר.
- השאלות צריכות להתאים לקבוצת המשתתפים, מבחינת השפה, הניסוח והתוכן.
- חשוב שניסוח השאלות יהיה מאוזן ולא יוביל את המשתתפים לתשובה בכיוון מסוים. למשל, שאלה כמו "האם לפעמים את מרגישה שאין לך מה לעשות בשיעור?" תעורר תגובות על חוסר מעש ושל שעמום אך לא בהכרח תגובות שיסייעו לבית הספר בשיפור. במקום זאת, רצוי לנסח שאלה כמו: "האם את מרגישה שבכיתה יש הרבה מידי עבודה, לא מספיק עבודה או בדיוק בכמות המתאימה?"
- העזרו בשאלות פתוחות: "מה?", "איך?", "למה?", "איפה?", בקשו דוגמאות.

שלב 2 – בחירת הקבוצה המתאימה להשתתפות

- חשוב לכלול בקבוצת מיקוד משתתפים שמכירים את הנושא, שהנושא רלוונטי להם ושהם יכולים לדבר עליו באופן מעמיק.
- בחרו משתתפים שישתפו פעולה בשיחה.
- כדאי שהקבוצה תהיה הומוגנית – לא כדאי לכלול תלמידים מכיתות ז-ח ביחד עם תלמידים מכיתות יא-יב. במקום זאת עדיף לקיים קבוצות נפרדות.

שלב 1

פיתוח השאלות

שלב 2

הגדרת הקבוצה המתאימה להשתתפות

שלב 3

קיום המפגש

שלב 4

עיבוד מידע ופרשנות

שלב 5

הצגת הממצאים ובחינת ההשתמעויות

דוגמאות לנושאי דיון מתאימים לקבוצת מיקוד

- לזהות גורמים שמשפיעים על המעבר בין בית ספר יסודי לעל-יסודי וכיצד בית הספר יכול להתמודד עם זה.
- להעלות רעיונות לאיך בית הספר יכול להפוך ליותר אקולוגי **הערכה באמית: רואים רחוק, מתבוננים פרסונלי**
- לקבל משוב מההורים לגבי תחושת השייכות של הקהילה לבית הספר.
- ללמוד על תחושות מורים חדשים בשנים הראשונות בבית הספר ואלו פעולות יכולות לשנות ולהשפיע על כך.
- ללמוד על איכות התקשורת בין מורים לתלמידים ואיך אפשר לשפר אותה.

האם אפשר לקבל החלטות על בסיס קבוצת מיקוד?

- קבוצת מיקוד יכולה לתמוך בקבלת החלטות, אם היא מנוהלת נכון ואם המידע מפורש באופן שיטתי. אולם, יכולת ההכללה מקבוצת מיקוד אחת היא מוגבלת.
- כמו כן, במקרים מסוימים תובנות שעולות מקבוצת מיקוד נותנות מידע על היבט מסוים שרוצים לבדוק ולא על היבט אחר.
- לכן, ההמלצה היא להשתמש במידע שעלה בקבוצת המיקוד להעמקה של מידע נוסף שמתקבל ממקורות נוספים.

מה היא קבוצת מיקוד?

שלב 5 – הצגת הממצאים ובהינתן ההשתמעויות

- ספרו על התהליך שנעשה: כמה משתתפים היו בקבוצה, מי הם (תלמידים/הורים וכו'), מדוע דווקא קבוצה זו, מה נשאל, איך הייתה האווירה וכו'.
- דווחו על התמות העיקריות שעלו.
- הביאו דוגמאות וחברו למידע שעלה ממקורות אחרים.
- העלו מחשבות, רעיונות או שאלות לגבי דרכי פעולה בעקבות הממצאים.

מקורות לעיון שעליהם התבססנו:

[HTTPS://WWW.NFER.AC.UK/MEDIA/2124/RESM04.PDF](https://www.nfer.ac.uk/media/2124/resm04.pdf)

[HTTPS://US.SAGEPUB.COM/SITES/DEFAULT/FILES/UPM-ASSETS_7305/BOOK_ITEM.7305.PDF](https://us.sagepub.com/sites/default/files/upm-assets_7305/book_item.7305.pdf)

[HTTP://WWW.NYSED.GOV/COMMON/NYSED/FILES/PROGRAMS/ACCOUNTABILITY/SCHOOL-FOCUS-GROUPS-GUIDEBOOK.PDF](http://www.nysed.gov/common/nysed/files/programs/accountability/school-focus-groups-guidebook.pdf)

[HTTPS://WWW.NFER.AC.UK/MEDIA/2123/RESM03.PDF](https://www.nfer.ac.uk/media/2123/resm03.pdf)

[HTTPS://WWW.EIU.EDU/IHEC/KRUEGER-FOCUSGROUPINTERVIEWS.PDF](https://www.eiu.edu/ihec/krueger-focusgroupinterviews.pdf)

שלב 3 – קיום המפגש

- חשוב למנות מנחה שמסוגל להוביל את הקבוצה.
- המנחה שיוביל את המפגש – יסביר את מטרת המפגש, ישאל את השאלות, ישמור על הזמנים, יזמין את כל המשתתפים להשתתף בשיחה וייתן להם זמן שווה, יהיה קשוב ויבקש הבהרות מהדוברים לפי הצורך.
- המנחה ישמור על ניטרליות ועל אוירה טובה.
- כדאי למנות אדם נוסף לצורך התייעוד (אפשר להקליט את המפגש אם זה מקובל על כל המשתתפים).

שלב 4 – עיבוד המידע ופירוש שלו

- קראו את כל הטקסטים שהתקבלו בתייעוד וכתבו רשימה של תמות עיקריות שעלו בהקשר לנושאים הנחקר/ים.
- במהלך מסוג זה, נהוג לקודד את המידע ולנתח אותו באופן כמותי לפי קטגוריות שנקבעו לאחר סקירה ראשונית. למשל, לבחון כמה פעמים חזרה כל תמה או כמה פעמים נעשה שימוש בקטגוריות שונות של מילים (למשל, חיוביות, שליליות) וכו'. במקרים שבהם אין אפשרות כזו, מסתפקים בניתוח זהיר של תמות שכיחות.
- מומלץ כי ניתוח התמות יעשה במקביל על ידי שני קוראים בלתי תלויים.
- גבשו מה מספר לכם המידע על הנושא הנבדק. אלו דברים חשובים למדתם ממנו. היעזרו במידע והעשירו באמצעותו נתונים שעלו ממקורות אחרים.